

Kommunstyrelsen

Revidering av indikatorer i Miljöprogrammet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar föreslagna revideringar av miljöprogrammet.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige antog i juni 2014 sex lokala miljömål och i mars 2016 ett miljöprogram med 34 indikatorer för att säkerställa att dessa lokala miljömål uppnås. I det beslutade miljöprogrammet har varje miljömål försetts med indikatorer och tidsatta målnivåer. Kommunfullmäktige har bemyndigat kommunstyrelsen att utifrån genomförda uppföljningar revidera indikatorerna i miljöprogrammet. För att indikatorerna ska vara nationellt jämförbara behöver vissa indikatorer revideras. Indikatorerna kan även vid behov revideras på grund av en högre ambitionsnivå då delar av tidigare satta mål redan uppnåtts.

Totalt föreslås sju indikatorer revideras, varav fyra stycken inom Ett rikt växt- och djurliv, två inom Giftfri miljö samt en inom God bebyggd miljö.

Gentemot materialet till KSMU den 21 januari 2020 har tjänsteskrivelsen uppdaterats med ett förtydligande av indikator 6.2 och målnivån 25% skyddad natur bibehålls. Anledningen till justeringen är att Nacka mätt andel skyddad natur i relation till kommunens totala areal land, sötvatten och hav, medan den nationella miljömålsuppföljningen mäts för andel skyddad natur inom land- och sötvattensområden. På detta vis blir kommunens indikator jämförbar med det nationella målet för skyddad natur. Se vidare beskrivning under indikator 6.2 i bilaga 1. Under rubrik Ett rikt växt- och djurliv har förtydligande av vad som justerats för indikator 6.1 och 6.3 gjorts.

Ärendet

Riksdagen har antagit 16 nationella miljömål som ska genomsyra miljöarbetet i hela det svenska samhället. Inriktningen är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de flesta av de stora miljöproblemen är lösta. Av de 16 miljömålen har Nacka kommun valt ut de sex områden som är mest angelägna att förbättra för att kunna skapa attraktiva livsmiljöer i hela Nacka, vilket är ett av kommunens övergripande mål. Den 16 juni 2014 antog kommunfullmäktige därför sex lokala miljömål för Nacka kommun och den 14 mars 2016 antogs Nackas miljöprogram 2016–2030. Miljömålen spänner över alla typer av

verksamheter i kommunen. I det beslutade miljöprogrammet har varje miljömål försetts med indikatorer och tidsatta målnivåer. För att miljöprogrammet ska vara ett effektivt verktyg för att driva miljöarbetet framåt revideras och uppdateras miljöprogrammet årligen. Kommunfullmäktige har bemyndigat kommunstyrelsen att utifrån genomförda uppföljningar revidera indikatorerna i miljöprogrammet (kommunfullmäktige 14 mars 2016, KFKS 2015/864–439)

Många Nackabor är engagerade i natur- och miljöfrågor och tydliga miljömål, redovisning av hur våra indikatorer utvecklas och vad kommunen gör för att nå målen är några sätt att visa hur Nacka arbetar med dessa frågor. Indikatorerna är även ett verktyg för kommunen att följa om vi är på rätt väg vad gäller förvaltning, skötsel och planering.

Hållbar utveckling och miljö kvalitetsmål

2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för en hållbar utveckling. Det innebär att världens länder har åtagit sig att från och med den 1 januari 2016 fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. De 17 hållbarhetsmålen ersätter de tidigare åtta millenniemålen och ska vara vägledande i det internationella utvecklingsarbetet. Målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling; den ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Sveriges miljömålssystem innehåller ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och ett antal etappmål. Generationsmålet anger att till nästa generation ska ett samhälle lämnas över där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Miljö kvalitetsmålen beskriver tillståndet i den svenska miljön som miljöarbetet ska sikta mot och etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmål. Etappmålen visar vad vi kan göra och tydliggör var insatser kan sättas in. Ett arbete pågår för att lägga fast hur Nacka kommun ska verka för att nå målen

Revidering av miljöprogrammets indikatorer

Totalt föreslås sju indikatorer revideras, varav fyra stycken inom Ett rikt växt- och djurliv, två inom Giftfri miljö samt en inom God bebyggd miljö.

Giftfri miljö

Särskilt farliga ämnen är ämnen som har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och i miljön. De kan till exempel vara cancerframkallande, ge fel på arvsanlag och hormonsystem eller påverka reproduktionsförmågan. De stannar kvar länge i våra kroppar och i vår omgivning och vissa av dem kan också vara direkt giftiga. Särskilt farliga ämnen omfattas av särskilda regler inom EU men är tillåtna att säljas och ingå i vanliga konsumentprodukter, till exempel i plast.

Under miljömålet giftfri miljö föreslås en revidering av den indikator som handlar om att fasa bort särskilt farliga ämnen från förskolor, skolor, lekplatser och idrottsanläggningar (indikator 3.2). Den föreslagna uppdelningen av indikatorn kommer att göra det möjligt att på ett tydligare sätt se förändringen inom respektive verksamhet. Arbetet med att inventera och åtgärda förskolor, lekplatser och idrottsanläggningar behöver fortsätta. Utifrån inventering ska åtgärder utgå från risken för exponering av barn/ungdomar respektive luftsläpp till omgivande miljö.

En annan indikator under miljömålet Giftfri miljö föreslås strykas. Den handlar om förorenade markområden som är åtgärdade (indikator 3.3). Indikatorn har tidigare behandlats i miljö- och stadsbyggnadsnämnden (dnr MSN 2019/93) som strök den ur miljö- och stadsbyggnadsnämndens indikatorer med motiveringen att nämnden inte har rådighet över takten på fortsatt sanering.

God bebyggd miljö

Den bebyggda miljön i Nacka ska bidra till en god livsmiljö där resurser nyttjas på ett hållbart sätt. Det ska vara nära till naturen och människors hälsa ska stå i fokus. Nackas sårbarhet inför effekterna av klimatförändringar ska minska. Under miljömålet god bebyggd miljö föreslås indikatorn som följer upp riktlinjer för hållbart byggande att revideras utifrån den nya strategin för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen.

Den 1 januari 2020 börjar strategin för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen i Nacka att gälla (KFKS 2018/890). Klimatprogrammet och Riktlinjer för hållbart byggande utgår när strategin börjar gälla 1 januari 2020. Detta innebär att den indikator som återfinns i miljöprogrammet som mäter andel beslutade detaljplaner som arbetar utifrån riktlinjer för hållbart byggande behöver formuleras om och istället ersättas med utgångspunkt i den antagna strategin för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen (indikator 5.3).

Ett rikt växt- och djurliv

Att lyckas behålla en biologisk mångfald är avgörande för att ekosystem ska fungera och göra nytta som att rena vatten och luft, pollinera våra grödor med mera. En hög artrikedom

ger fler ekosystemtjänster samt bidrar till en bättre naturupplevelse. Fler åtgärder krävs inom skydd, skötsel och fysisk planering för att bygga in och inte bort biologisk mångfald. Nacka kommun har en jämförelsevis stor andel skyddad naturmark och många ekar, som är mycket viktiga för den biologiska mångfalden. Andra typer av biotoper som är särskilt gynnsamma för biologisk mångfald finns det få av, till exempel våtmarker och hävdade marker.

Årets förslag till revideringar har ett större fokus på de gröna indikatorerna i miljöprogrammet då flera av dessa varit svårt att både mäta och uppnå. De tre indikatorer som idag återfinns i miljöprogrammet under miljömålet Ett rikt växt- och djurliv har varit formulerade på sätt som gjort att de inte på ett enkelt sätt kan mätas och följas upp.

Indikator 6.1 föreslås utgå till fördel för indikatorer som mäter biologisk mångfald tydligare. Indikatorn föreslås ersättas av två indikatorer som mäter påverkan på biologisk mångfald och förändringar på grönstruktur till följd av skötselinsatser och genomförda detaljplaner. Indikator 6.3 föreslås justeras vad gäller utpekade indikatorarter till artgrupper som tydligare indikerar eventuella förändringar i naturmiljön och där samtliga kan inventeras med vedertagen metodik. En omformulering av indikator 6.2 föreslås för att förtydliga indikatorns innehåll och göra indikatorn jämförbar med nationella målnivåer.

I Nacka kommun görs flertal åtgärder för att gynna biologisk mångfald i parker och naturmarker men som inte följs upp i miljöprogrammet. Några av de åtgärder som är pågående är:

- Uppdatering av spridningsanalys av ek- och tallmiljöer i Nacka. Används som kunskapsunderlag vid planering och skötsel.
- Uppsättning av fladdermusholkar, mulmholkar och fågelholkar i parker och naturområden.
- Omläggning av kortklippta gräsytor till högvuxna gräsytor som slås efter blomning för att öka variation och mångfald av miljöer.
- Insådd av ängsfröblandning på magra ytor och restaurering av ängsmark ska göras på ett par ställen.
- Våtmarkskartering. Karteringen planeras till våren 2020 och underlaget kommer att kunna användas för att identifiera och prioritera behov av restaurering av befintliga våtmarker eller anläggning av nya våtmarker.
- Anläggning av Mensättra våtmark.

Nyttan med dessa och andra åtgärder kan utvecklas ytterligare genom ökad kunskap om vilka arter som uppehåller sig på vilka platser så att skötselåtgärder riktade mot vissa artgrupper görs på rätt plats för att generera störst naturvårdsnytta.

Ekonomiska konsekvenser

Det är respektive nämnd som ansvarar för att ta fram åtgärder kopplade till miljöprogrammet. De ekonomiska konsekvenserna är därför beroende av vilka val av åtgärder som respektive nämnd kommer att föreslå i nämndernas mål- och budgetprocess. Revideringar som föreslagits inom miljömålen Giftfri miljö och God bebyggd miljö genomförs inom befintlig budget.

Vad gäller att fasa ut särskilt farliga ämnen från förskolor, skolor, lekplatser och idrottsanläggningar bedöms dessa ämnen inte vara så vanligt förekommande i produkter där ämnen exponeras för barn eller att överhängande stor risk finns för utsläpp till miljön. Därför är denna åtgärd inte kostnadsdrivande men miljömässigt väl motiverad där exponering sker eller där risk för utsläpp finns till miljön i övrigt. Någon exakt kostnadsuppskattning går inte att göra men åtgärder kan troligen ske i samband med normal upprustning och renovering av nämnda platser.

En revidering av miljömålet ett Rikt växt och djurliv innebär lägre kostnader för uppföljning jämfört med uppföljning av de befintliga indikatorerna. På grund av utformningen av befintliga indikatorer har dock inte inventering av de listade arter inom indikator 6.3 Indikatorarter, kunnat utföras. Kostnaderna för att inventera och följa upp alla arter på den listan skulle ha varit för omfattande. De artgrupper som nu föreslås följas genom indikatorn är möjliga att kartlägga till rimliga kostnader, men innebär ökade kostnader eftersom tidigare satt indikator inte följts upp. Kostnaden för att göra inventering och analys av indikatorn för indikatorarter (indikator 6.3) bedöms uppgå till 150 000/200 000–250 000 kr/år och föreslås finansieras genom central finansiering, med beslut i mål och budget 2021–2023. Första mätningen kan då genomföras 2021. Uppföljning av resterande föreslagna indikatorer (6.1 Grönstruktur och spridningssamband, 6.2 Skyddad natur och 6.4 Skötsel för biologisk mångfald) bedöms kunna ske inom befintlig driftbudget på enheten för drift offentlig utemiljö.

Konsekvenser för barn

Allt miljöarbete leder till minskad negativ påverkan på barn och bättre förutsättningar för deras framtid. Barn är mycket mer känsliga för skadliga ämnen och det arbete som bedrivs genom miljöprogrammet syftar till att bevara miljö för framtida generationer och är således positivt för barn.

Bilagor

Bilaga 1. Revideringar av indikatorer i miljöprogrammet, daterad 2019-11-26, rev 2020-01-24

Bilaga 2. Miljöprogrammet

Bilaga 3. Protokollsutdrag från kommunstyrelsens miljöutskott den 21 januari 2020 §3

Per Enarsson
Miljöchef
Miljöenheten

Anastasja Stengred
Miljösamordnare
Miljöenheten